

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

ZMIANA KLIMATU

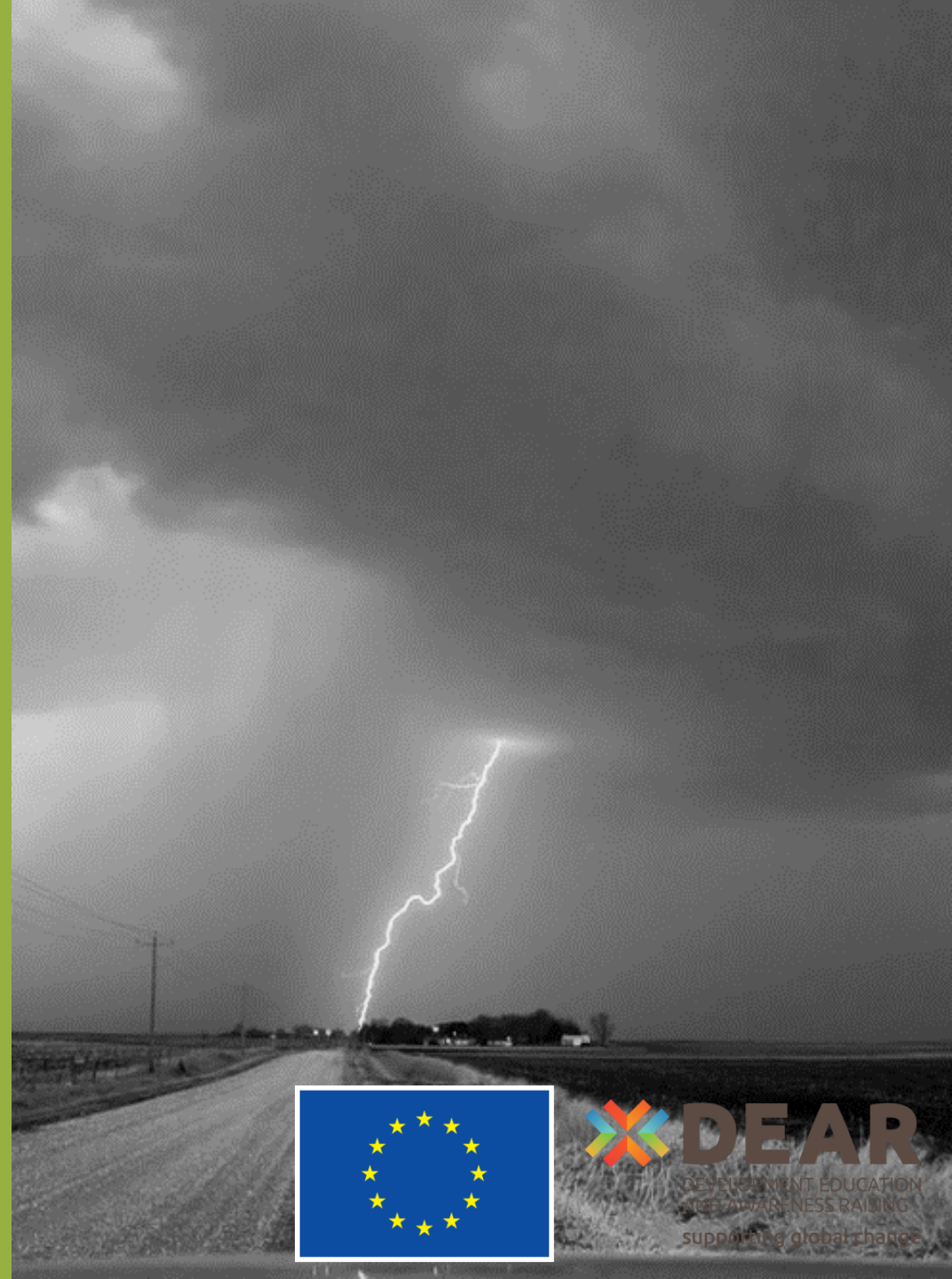
Raport z badania

2020

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

Projekt „1Planet4All - Razem dla klimatu”

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change

Projekty „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” i „1Planet4All - Razem dla klimatu” finansowane ze środków Unii Europejskiej i są częścią programu Komisji Europejskiej DEAR (The European Commission's Development Education and Awareness Raising Programme), który wspiera projekty angażujące społeczeństwo Unii Europejskiej w globalne zagadnienia rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego.

Poprzez finansowanie projektów jak „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” oraz „1Planet4All - Razem dla klimatu” DEAR promuje uniwersalne wartości, m.in: wolność, demokrację, praworządność oraz umożliwia obywatelom Europy wkład w globalny rozwój. Program DEAR finansuje około 30 programów w krajach członkowskich UE. Projekty te przyczyniają się do zwiększenia zrozumienia i zaangażowania Europejczyków w kreowanie pozytywnych zmiany społecznych, zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym. Działania DEAR wspierają również pracę UE na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Odwiedź stronę DEAR, aby dowiedzieć się więcej: www.dearprogramme.eu

Podsumowanie

Celem badania w tematyce zmiany klimatu była analiza i ocena poziomu wiedzy wobec tych zagadnień, postaw oraz świadomości na temat możliwości działania na rzecz klimatu i gotowość do tego działania.

Młodzi Polacy są świadomi obecnej sytuacji na świecie i zauważają skutki zmiany klimatu. Pod pojęciem zmiany klimatu rozumieją stan atmosfery i oceanu, wzrost średnich temperatur, anomalie pogodowe. Ze zmianą klimatu łączą również działalność człowieka, która ich zdaniem ponosi największą odpowiedzialność za tę zmianę. Pojawia się jednak problem związany z tym, że jakość powietrza („smog”) i zmiana klimatu są często mylone przez młodych Polaków, a smog wskazywany jest jako jeden z wielu skutków zmiany klimatu.

Wiedzę w tematyce zmiany klimatu czerpie się przede wszystkim z Internetu oraz programów telewizyjnych - wiadomości, filmów dokumentalnych oraz kanałów przyrodniczych. Pojawiają się głosy, iż w mediach zbyt mało mówi się o problemie klimatu. Młodzieży i młodym dorosłym brakuje również praktycznych wskazówek, jak przeciwdziałać skutkom zmiany klimatu. Dostrzegają za to krążące - głównie w mediach społecznościowych i na portalach internetowych – fake-newsy. Najpopularniejszym z nich jest to, iż człowiek nie przyczynia się do zmiany klimatu. Młodzi Polacy są zdania, że mają wpływ na zmianę klimatu i wymieniają szereg działań, które podejmują w celu zminimalizowania jej skutków. To przede wszystkim segregacja śmieci, ograniczanie zużycia plastiku i zastąpienie go bardziej ekologicznymi rozwiązaniami, jazda rowerem lub hulajnogą elektryczną jako alternatywa samochodu.

Zmiana klimatu stanowi realne zagrożenie dla młodych Polaków i ich bliskich. Susze, powodzie, silne wichury to najczęściej wskazywane obawy. Dodatkowo uważa się, że jest to proces, który trudno będzie zahamować i bez podjęcia konkretnych działań, przyszłe pokolenia będą skazane na życie w znacznie trudniejszych warunkach. Tematyka zmiany klimatu mimo to nie jest podejmowana we wszystkich domach, a jeżeli już, to przy okazji np. pod wpływem obejrzanego filmu oraz w kontekście codziennych działań (segregacja odpadów, ograniczanie zużycia wody, ograniczanie zakupów), które mogą polepszyć stan środowiska. Zdecydowanie częściej temat zmiany klimatu pojawia się w rozmowach wśród starszych Polaków (21-35 lat). Najmłodszy (13-15 lat) często nie wykazują zaciekania tego typu dyskusjami. Wynika to z braku zainteresowania tą tematyką, a nie z założenia, iż nie jest on ważny.

Skutki zmiany klimatu w Polsce zdecydowanie są zauważalne przez młodzież i młodych dorosłych (21-35 lat), przy czym są one negatywne. W szczególności dostrzega się niemroźne zimy lub ich brak, upały i częstsze występowanie susz czy powodzie. Błędnie wskazuje się również na smog.

Temat zmiany klimatu postrzega się jako ważny i priorytetowy do poruszania w dyskusji publicznej. Według opinii młodzieży i młodych dorosłych, Polska nie dba o klimat w wystarczającym stopniu. Należy więc podejmować takie działania, jak wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, likwidowanie źródeł emisji gazów oraz położenie większego nacisku na edukację ekologiczną. Kwestie ochrony klimatu powinny trafić do programu nauczania w szkołach. Co więcej, to głównie szkoły powinny w największym stopniu zadbać o kształtowanie postaw ekologicznych.

Temat zmiany klimatu nie jest poruszany we wszystkich szkołach. Część młodzieży twierdzi, że na zajęciach nie pojawiły się zagadnienia związane ze zmianą klimatu. Natomiast, jeśli się pojawiły, to były przedstawiane w sposób książkowy, teoretyczny i niezbyt dokładny. Tematyka ta omawiana jest na takich przedmiotach, jak: biologia, przyroda, geografia, chemia, technika oraz godzina wychowawcza. Młodzież oczekuje większej liczby godzin poświęconych temu zagadnieniu oraz aktualizacji informacji zawartych w podręcznikach. Biorąc pod uwagę działania podejmowane na rzecz ochrony klimatu przez szkoły, wyróżnia się w szczególności zbiórki surowców wtórnych oraz organizowanie różnego rodzaju akcji np. sadzenie drzew, sprzątanie świata. Młodzież wspomina także o projektach ekologicznych.

Wśród trzech najbardziej priorytetowych wyzwań globalnych według młodych Polaków są: zmiana klimatu, głód/niedożywienie oraz epidemie. Dostrzega się ponadto nierówności

w zakresie globalnych wyzwań pomiędzy krajami globalnego Południa i krajami globalnej Północy. Młodzi Polacy sugerują, że biedniejsze kraje posiadają mniejszą świadomość ekologiczną i nie są wystarczająco dobrze wyedukowane. Dla tych krajów bardziej priorytetowe wyzwania to wojny i problemy natury społecznej – głód, ubóstwo. Poza tym młodzież i młodzi dorośli dostrzegają negatywny wpływ krajów wysoko rozwiniętych na kraje biedniejsze. Zdaniem wielu aktualny stan Ziemi jest w niebezpieczeństwie i wymaga natychmiastowych działań.

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

WPŁYW INDYWIDUALNY/ OSOBISTY

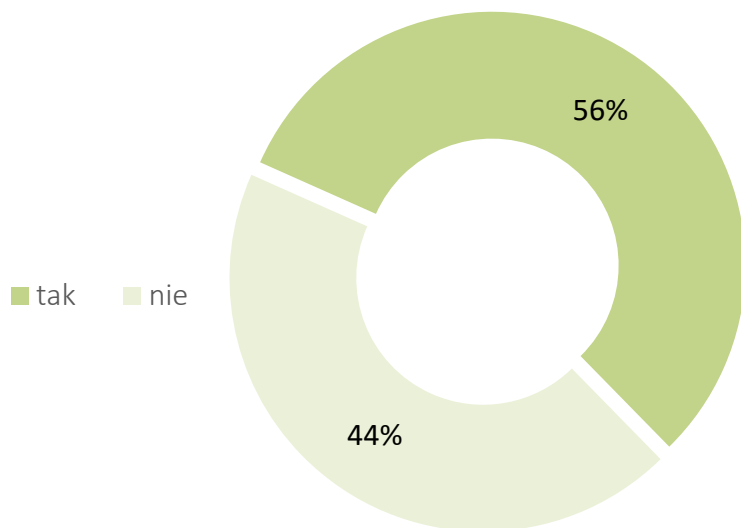
Zbadanie poziomu świadomości grupy docelowej na temat zmiany klimatu. Świadomość i wyczucie fake-newsów/ dezinformacji

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

P20. Czy śledzisz informacje dotyczące stanu i zmiany klimatu?

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

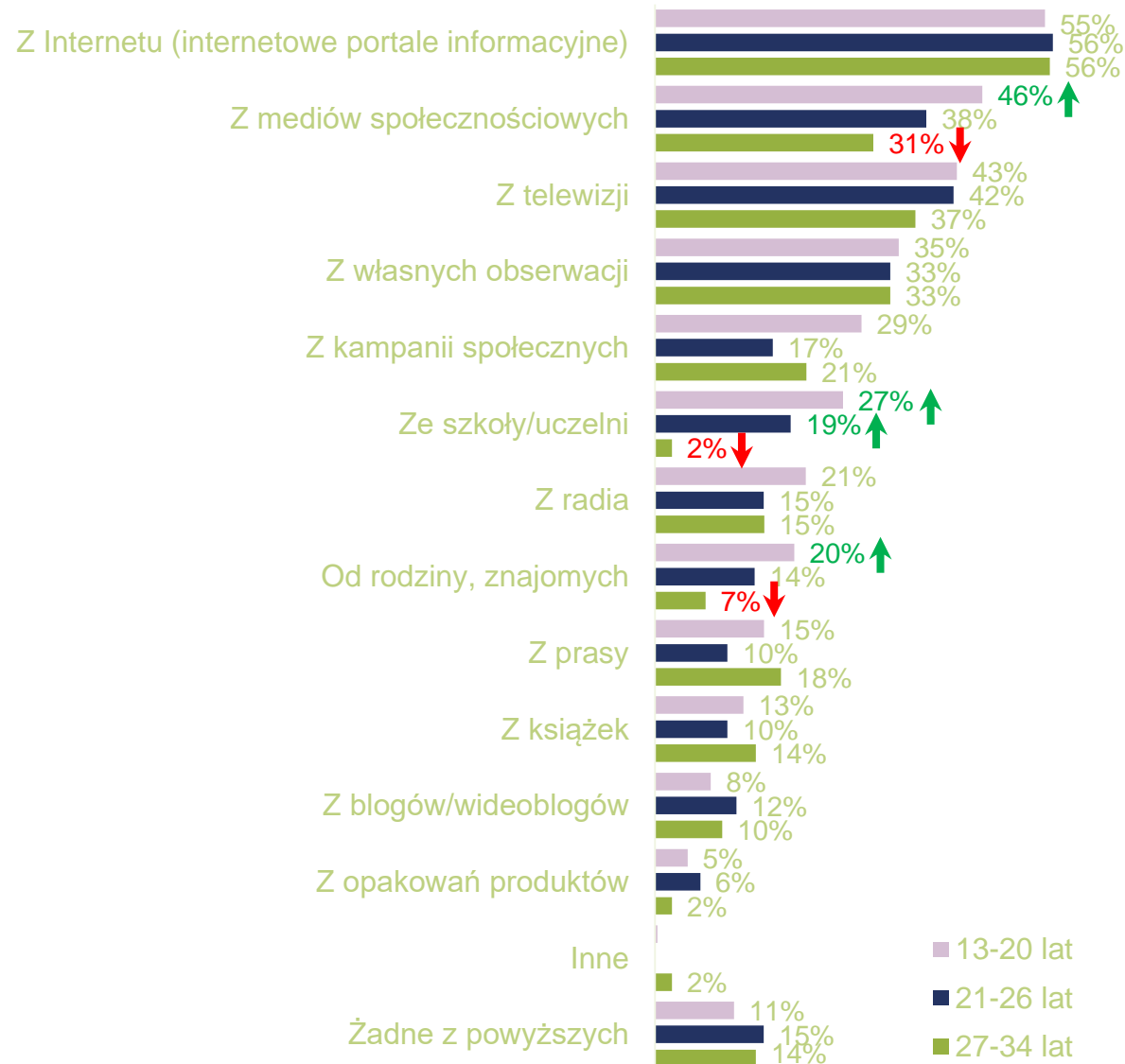
Ponad połowa badanych deklaruje, że śledzi informacje dotyczące stanu i zmiany klimatu.

Do najczęściej wskazywanych źródeł czerpania wiedzy na temat zmiany klimatu należą internetowe portale informacyjne (56%), następnie media społecznościowe i telewizja (po 42%) oraz własne obserwacje (34%). Wymienione powyżej kanały należą do jednych z najłatwiej dostępnych źródeł informacji, dlatego też tak często wykorzystywane są przez młodych Polaków. Do mniej popularnych metod uzyskiwania informacji należą prasa (15%), książki (12%), blogi/wideoblogi (9%) oraz opakowania produktów (5%).

Zauważono pewne istotne statystyczne różnice w odpowiedziach respondentów dotyczących źródeł wiedzy. Odpowiedź „ze szkoły/uczelni” (oprócz oczywistych wskazań przez osoby najmłodsze z grupy 13-26 lat) wybierają znacznie częściej osoby, które śledzą informacje dotyczące stanu i zmiany klimatu. Takie osoby deklarują również, że wiedzę czerpią z książek, własnych obserwacji, z Internetu, z blogów/wideoblogów, z mediów społecznościowych, z radia, prasy, od rodziny/znajomych, z kampanii społecznych. Odpowiedź „z blogów/wideoblogów” dodatkowo znacznie częściej wybierają mieszkańcy wielkich miast (powyżej 500 tys. mieszkańców), natomiast wybór „z mediów społecznościowych” deklarują osoby najmłodsze z grupy 13-20 lat. Najmłodszy znacznie częściej niż pozostali jako źródło wiedzy w zakresie zmiany klimatu traktują swoich znajomych oraz rodzinę.

P21. Skąd czerpiesz wiedzę na temat stanu i zmiany klimatu?

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj na globalne wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P22_1. Przykład filmów/spotów związanych z tematyką zmiany klimatu

Wśród najpopularniejszych przykładów filmików/spotów o zmianie klimatu znalazły się m.in. „Ruch lodu” (Kuba Witek, 2019) „2012” (reżyseria Roland Emmerich, 2009), „Topniejące lodowce” czy „Thin Ice” (reżyseria Jill Sprecher, 2011).

Podstawa: osoby, które czerpią wiedzę z telewizji, blogów/wideoblogów, z mediów społecznościowych, z kampanii społecznych; na podstawie odpowiedzi z pytania otwartego

P22_2. Przykład książek związanych z tematyką zmiany klimatu

Najpopularniejszą książką o zmianie klimatu wśród młodych Polaków jest „**Nauka o klimacie**” (Aleksandra Kardaś, Marcin Popkiewicz i Szymon Malinowski, 2018). Inne znane tytuły książek to „Zmiany klimatu” (Mark Maslin, 2019), czy „Jak uratować świat? Czyli co dobrego możesz zrobić dla planet” (Szpura Areta, 2019).

Wszechświat
Farmageddon. Rzeczywisty koszt taniego mięsa
Ziemia nie do życia. Nasza planeta po globalnym ociepleniu
Zmiany Klimatu Marka Masilina
Klimat Czasu
Nauka o klimacie
Jak uratować świat? Czyli co dobrego możesz zrobić dla planety
WHAT IS CLIMATE CHANGE DOING TO US AND FOR US
Cały ten smog

Podstawa: osoby, które czerpią wiedzę z książek; na podstawie odpowiedzi z pytania otwartego

P23. Kogo uważasz za autorytet w tematyce klimatycznej?

Pytanie wielokrotnego wyboru

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

W kwestii autorytetu w tematyce klimatycznej prawie połowa respondentów wskazała zgodnie **naukowców/naukowniczynie** (46%). Drugie miejsce z wynikiem o wiele niższym zajęła grupa **aktywistów/aktywistek** (14%) oraz kolejno **opiniotwórcy/opiniotwórczynie** (9%).

Autorytetem w danej tematyce są osoby, które mogą poprzeć swoje zdanie zarówno wiedzą jak i zdobyłym doświadczeniem. Zależność ta jest widoczna we wskazaniach, które otrzymały najmniejszą ilość głosów – influencerzy (5%), celebryci oraz politycy (po 4%).

Zauważono pewne istotne statystycznie różnice pomiędzy odpowiedziami respondentów. Osoby z wykształceniem zawodowym znacznie częściej niż pozostali deklarują, że celebryci/celebrytki są dla nich autorytetem w zakresie tematyki klimatycznej. Z kolei osoby śledzące informacje dotyczące stanu i zmiany klimatu jako źródła wiedzy wskazywały głównie naukowców/naukowniczynie, a w drugiej kolejności aktywistów/aktywistki.

P24. Kto według Ciebie jest odpowiedzialny za zmianę klimatu na świecie?

Pytanie otwarte

70% badanych uznało, że odpowiedzialność za zmianę klimatu ponosi człowiek.

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS-RAISING
supporting global change

P25. Jakie podejmujesz działania na rzecz klimatu?

Zaznacz na skali od 1 do 5 – im odpowiedź jest bliższa postawie opisanej po lewej stronie, tym bardziej się z nią zgadzasz. Im jest bliższa prawej stronie, tym bardziej zgadzasz się z postawą po prawej.

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Nie zwracam uwagi na opakowanie ani z czego są wykonane

17%

Robię dużo zakupów, często zdarza się, że wyrzucam żywność, w mojej szafie zalega sporo ubrań

12%

Nie przykładam wagi do zużycia wody

9%

Nie angażuję się w działalność na rzecz ochrony środowiska

25%

Jem dużo mięsa

39%

Wybieram tradycyjne środki transportu, w tym samochód

23%

Nie zwracam uwagi na to, czy sprzęt jest energooszczędny

16%

Nie segreguję odpadów

9%

Nie zwracam uwagi na pochodzenie kupowanych produktów

26%

Plastik

54%

Konsumpcja

56%

Zużycie wody

62%

Ochrona środowiska

35%

Mięso

30%

Transport

40%

Sprzęt energooszczędny

53%

Segregacja śmieci

66%

Ekologiczne produkty

33%

Rezygnuję z jednorazowych, plastikowych przedmiotów

Mniej kupuję i mniej wyrzucam

Ograniczam zużycie wody

Angażuję się w działania na rzecz ochrony środowiska

Ograniczam spożycie mięsa

Wybieram bardziej ekologiczne środki transportu

Wymieniam/kupuję sprzęt energooszczędny

Segreguję odpady

Kupuję produkty firm, które dbają o środowisko

Odpowiadaj na globalne wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change

Działania podejmowane na rzecz klimatu

Wśród **najbardziej popularnych działań** podejmowanych na rzecz klimatu znalazły się przede wszystkim: **segregacja odpadów (66%)**, **ograniczenie zużycia wody (62%)** oraz **ograniczenie zakupów (56%)**. Najmniej chętnie podchodzi się do ograniczania spożycia mięsa (39%), kupowania ekologicznych produktów wyłącznie znanego pochodzenia (26%) oraz zaangażowania w działalność na rzecz ochrony środowiska (25%).

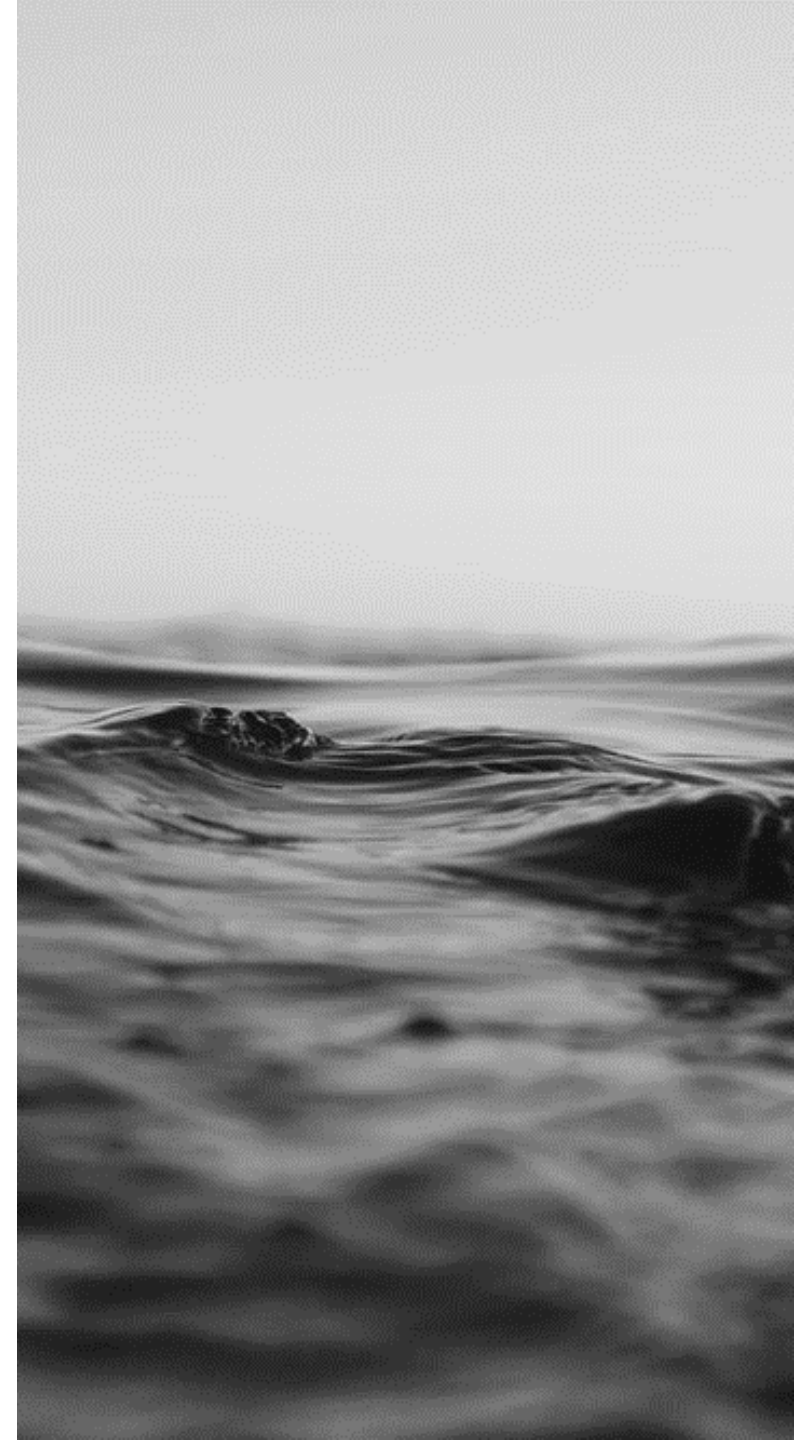
Zauważono pewne różnice w odpowiedziach w zależności od wieku respondentów. **Młodzież grupy szkolnej (13-20 lat)** istotnie częściej niż pozostali deklaruje, że **angażuje się w działalność na rzecz ochrony środowiska** oraz ogranicza spożycie mięsa (najczęściej wskazywana odpowiedź 5 na skali od 1 do 5). Z kolei osoby w wieku od 27 do 34 lat istotnie częściej deklarują, że wymieniają (lub kupują) domowy sprzęt AGD/RTV na energooszczędny.

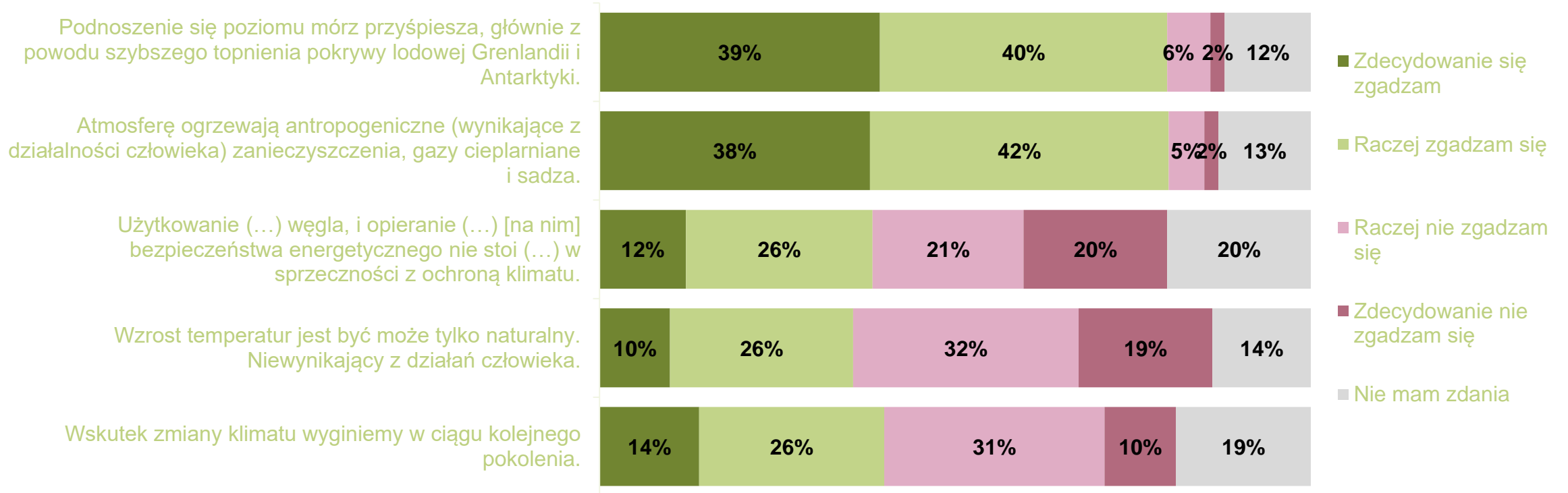
Reakcje na wypowiedzi publiczne dotyczące zmiany klimatu

Respondentów poproszono o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń będących wypowiedziami publicznymi na temat klimatu (pytanie 26). Wypowiedzią, z którą respondenci zgadzają się najbardziej dotyczy **szybszego podnoszenia się poziomu mórz**, głównie z powodu szybszego topnienia pokrywy lodowej Grenlandii i Antarktyki (79% zdecydowanie się zgadza lub raczej się zgadza) oraz że, **atmosferę ogrzewają antropogeniczne (wynikające z działalności człowieka) zanieczyszczenia, gazy cieplarniane i sadza** (80% zdecydowanie się zgadza lub raczej się zgadza). Natomiast do wypowiedzi publicznych, względem których nie wyrażono zgodności należy stwierdzenie, że „użytkowanie węgla, i opieranie [na nim] bezpieczeństwa energetycznego nie stoi w sprzeczności z ochroną klimatu” (41% zdecydowanie się nie zgadza lub raczej się nie zgadza), „wzrost temperatur jest być może tylko naturalny. Niewynikający z działań człowieka” (51% zdecydowanie się nie zgadza lub raczej się nie zgadza) oraz „wskutek zmiany klimatu wyginiemy w ciągu kolejnego pokolenia” (41% zdecydowanie się nie zgadza lub raczej się nie zgadza).

Odpowiedzi respondentów są przede wszystkim zróżnicowane ze względu na wiek. Młodzież grupy szkolnej (13-20 lat) zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem, że wskutek zmiany klimatu wyginiemy w ciągu kolejnego pokolenia. Natomiast zdecydowanie nie popiera stwierdzenia, że wzrost temperatur jest być może tylko naturalny, niewynikający z działań człowieka oraz że „użytkowanie (...) węgla, i opieranie (...) [na nim] bezpieczeństwa energetycznego nie stoi (...) w sprzeczności z ochroną klimatu”. Osoby z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym zdecydowanie nie zgadzają się z wypowiedzią: „Atmosferę ogrzewają antropogeniczne (wynikające z działalności człowieka) zanieczyszczenia, gazy cieplarniane i sadza”.

P26. Poniżej zobaczysz stwierdzenia, które inne osoby wypowiedziały publicznie na temat klimatu. Na ile zgadzasz się z nimi lub nie zgadzasz?

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

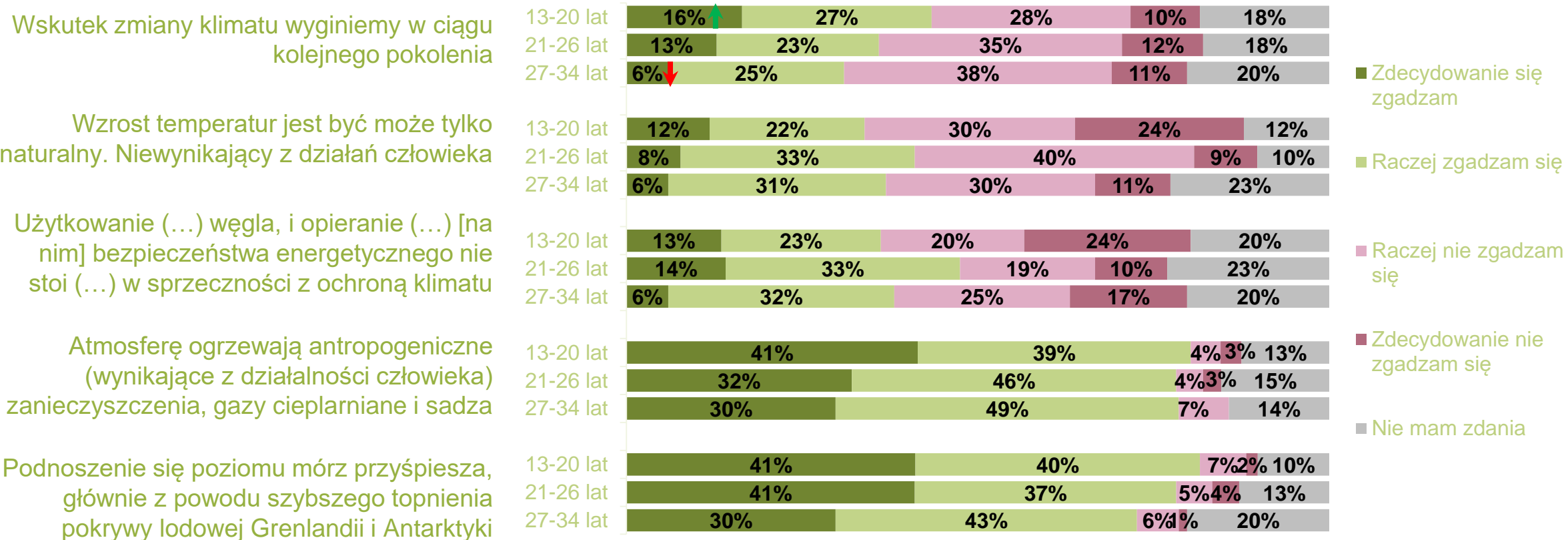

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P26. Poniżej zobaczysz stwierdzenia, które inne osoby wypowiedziały publicznie na temat klimatu. Na ile zgadzasz się z nimi lub nie zgadzasz?

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466, wyniki w podziale na wiek

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

Fake-newsy dotyczące zmiany klimatu

Młodzi Polacy są świadomi tego, że na świecie krąży wiele różnych opinii i **informacje, które do nich docierają, powinny być odpowiednio filtrowane i sprawdzane pod kątem rzetelności.**

Natomiast zapytani o fake-newsy dotyczące zmiany klimatu, deklarują znajomość na poziomie **12%**.

Najpopularniejszym mitem jest według nich to, iż **człowiek nie przyczynia się do zmiany klimatu** (14 wskazań). Inne znane fake-newsy to: **zmiana klimatu nie istnieje** (9 wskazań), **Polska znajdzie się pod wodą** (3 wskazania) czy **zmiana klimatu to spisek** (3 wskazania).

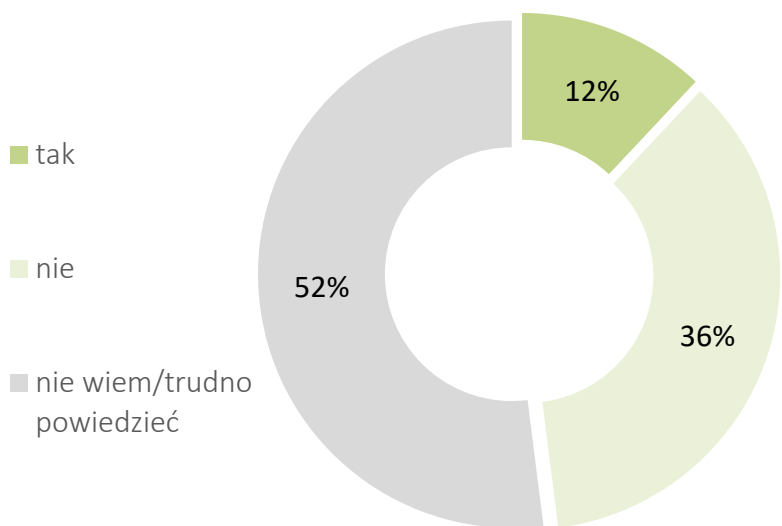

„Dużo osób mówi, że różnego rodzaju aerozole mają wpływ na dziurę ozonową i to jest prawda, aczkolwiek dużo poważniejszym zagrożeniem tutaj jest, chociażby korzystanie z węgla kamiennego do ocieplania domów, czy też nawet spaliny samochodowe, ogólnie dwutlenek węgla, a właśnie tutaj zauważyłam, że bardzo dużo mediów nawet społecznościowych głównie trąbi o aerozolach, gdzie one nie są tym głównym czynnikiem.” (16-20 lat)

„Jak w Australii były te pożary, że podobno były jakieś satelitarne zdjęcia, gdzie widać było po prostu całą Australię płonąca, które były zupełnie niezgodne z prawdą, czy tam też na pewno bardzo mocno podkolorowane.” (21-35 lat)

„Dobrym przykładem na to jest Kanał Panamski, gdzie wiemy dzisiaj, po latach, że przekopanie tego kontynentu całego kilkuset metrowym szerokościowo kanałem nie wpłynęło na ekosystem ani Pacyfiku, ani Atlantyku i to tak naprawdę wiadomo od lat. I w wielu miejscach na świecie takie przekopy są wykonywane bez żadnych skutków ekologicznych. Tymczasem tu właśnie nieraz mówi się o rzekomych wielkich skutkach, daleko idących czy spustoszeniu ekologicznym związanym z przekopem mierzei.” (16-20 lat)

P27. Czy znasz jakiegokolwiek fake-newsy dotyczące zmiany klimatu?

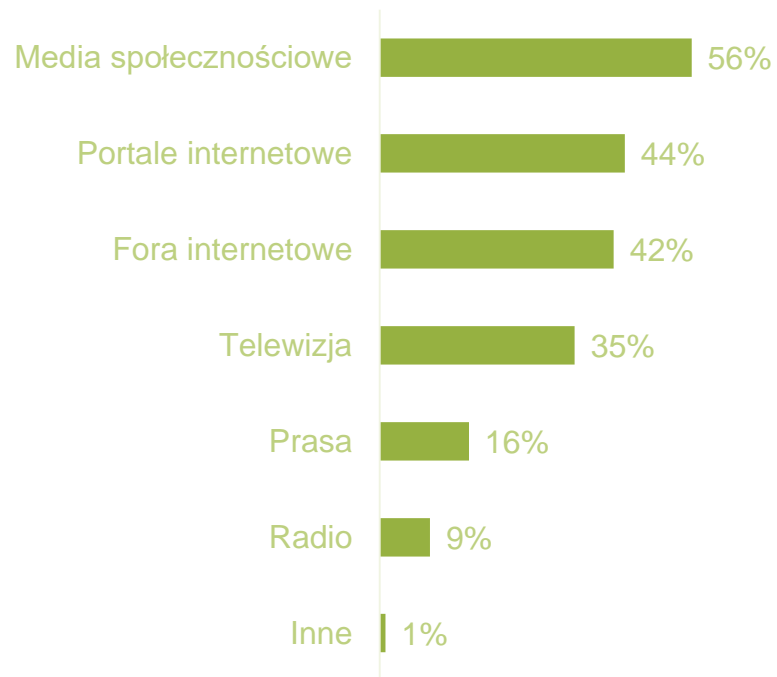
Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P28. Gdzie według Ciebie można najczęściej spotkać się z fake-newsami na temat zmiany klimatu?

Według respondentów do miejsc, gdzie najczęściej spotykają się fake-newsami należą media społecznościowe (56%), portale internetowe (44%) oraz fora internetowe (42%). Ze względu na dużą dostępność do Internetu, każdy z nas może dodawać dowolne treści bez weryfikacji ich rzetelności, wpływa to na zwiększenie napływu informacji nieprawdziwych. Jak pokazują wyniki, w telewizji (35%), prasie (16%) i radiu (9%) najrzadziej możemy spotkać się z fake-newsami. Zazwyczaj informacje podawane tymi kanałami są wcześniej sprawdzane oraz wystawione na opinię publiczną.

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

JA I MOJE OTOCZENIE

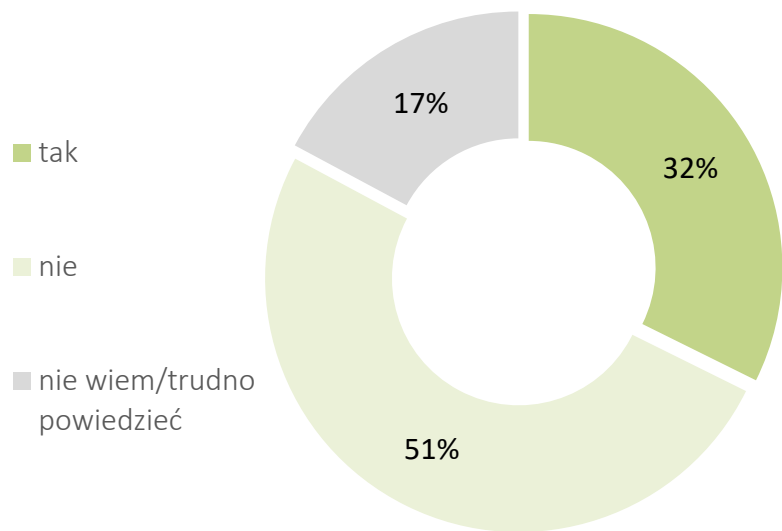
Zmiana klimatu i jej konsekwencje
w najbliższym otoczeniu

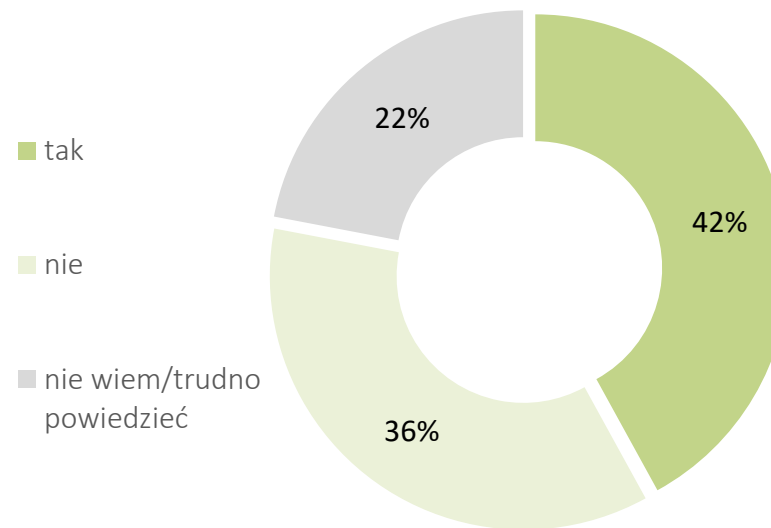
Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

P29. Czy zmiana klimatu pojawia się w Twoich rozmowach rodzinnych?

P30. Czy Twoja postawa wobec ekologii została wyniesiona z domu rodzinnego?

Jedynie 32% respondentów wskazało, że temat zmiany klimatu pojawia się w rozmowach rodzinnych.

42% badanych deklaruje, że postawa wobec ekologii została wyniesiona z domu rodzinnego.

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

ZMIANA KLIMATU A REALNE ZAGROŻENIE DLA MŁODYCH POLAKÓW I ICH BLISKICH

Mimo tego, że stosunkowo niewielu młodych Polaków porusza kwestie klimatyczne w czasie rozmów ze swoimi rodzinami, są oni świadomi realnego zagrożenia, które stanowi zmiana klimatu.

„Mogą wystąpić jakieś susze, powodzie, także to jest duże zagrożenie dla nas, dla ludzi w naszych obszarach. No bo wiadomo, robi się na przykład coraz cieplej. Nie wiadomo, co się tak naprawdę wydarzy za kilkanaście lat, więc wydaje mi się, że to jest duże zagrożenie dla każdego państwa.” (16-20 lat)

Wielu młodych jest zdania, że zmiana klimatu to poważny problem i zagrożenie, którym natychmiast należy się zająć. Dodatkowo uważają, że jest to proces, który trudno będzie zahamować, a nic nie robiąc spowodujemy, że kolejne pokolenia (w tym nasze dzieci) będą skazane na życie w znacznie trudniejszych warunkach.

„To wszystko zależy od ludzi, jak będą postępować - czy będą śmiecić, czy nie będą oraz czy będą dbali o środowisko.” (16-20 lat)

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

POLSKA A ZMIANA KLIMATU

Lokalny kontekst zmiany klimatu, skutki
zmiany klimatu w Polsce

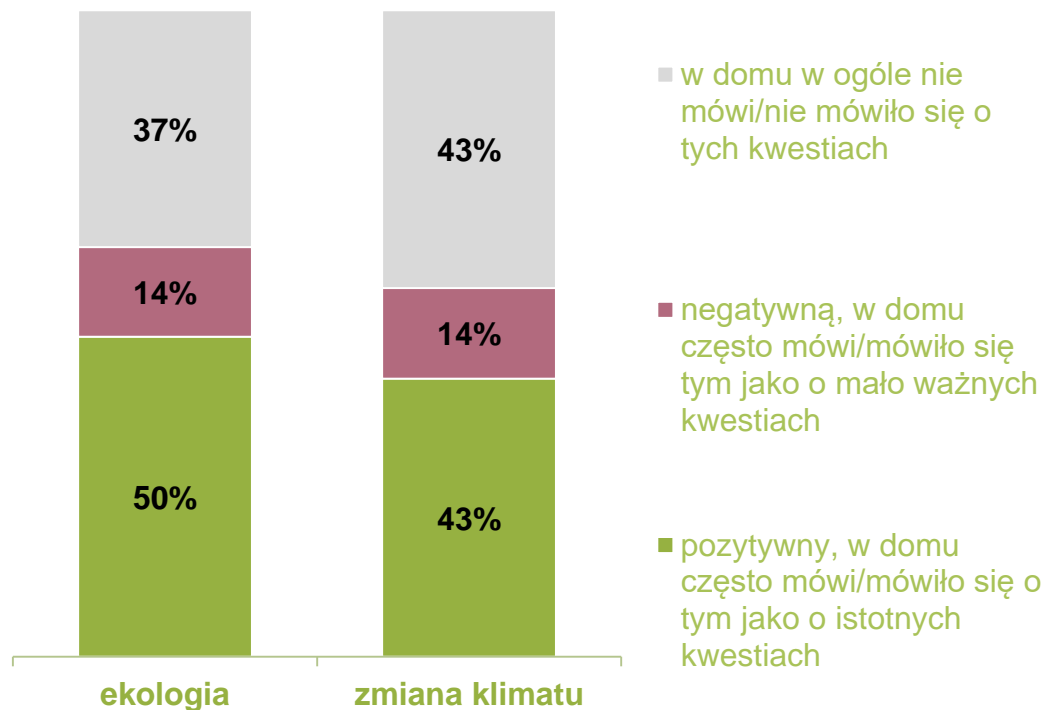

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

P31_1. Jaki wpływ na Twoją postawę wobec ekologii miały doświadczenia z domu rodzinnego?

P31_2. Jaki wpływ na Twoją postawę wobec zmiany klimatu miały doświadczenia z domu rodzinnego?

37% osób wykazało, że w ich domu w ogóle nie mówi się o kwestiach ekologii oraz 43% osób twierdzi, że w ich domu nie omawia się kwestii związanych z klimatem. Natomiast aż 14% respondentów odpowiedziało, że kwestie klimatu oraz ekologii były w ich domu postrzegane jako mało ważny temat. Aczkolwiek połowa odpowiadających wykazała, że rozmowy w domu na temat ekologii mają pozytywny wpływ oraz sprawy te postrzega się jako istotne kwestie. 43% osób wykazało, że tak samo postrzegają tematy związane z klimatem.

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

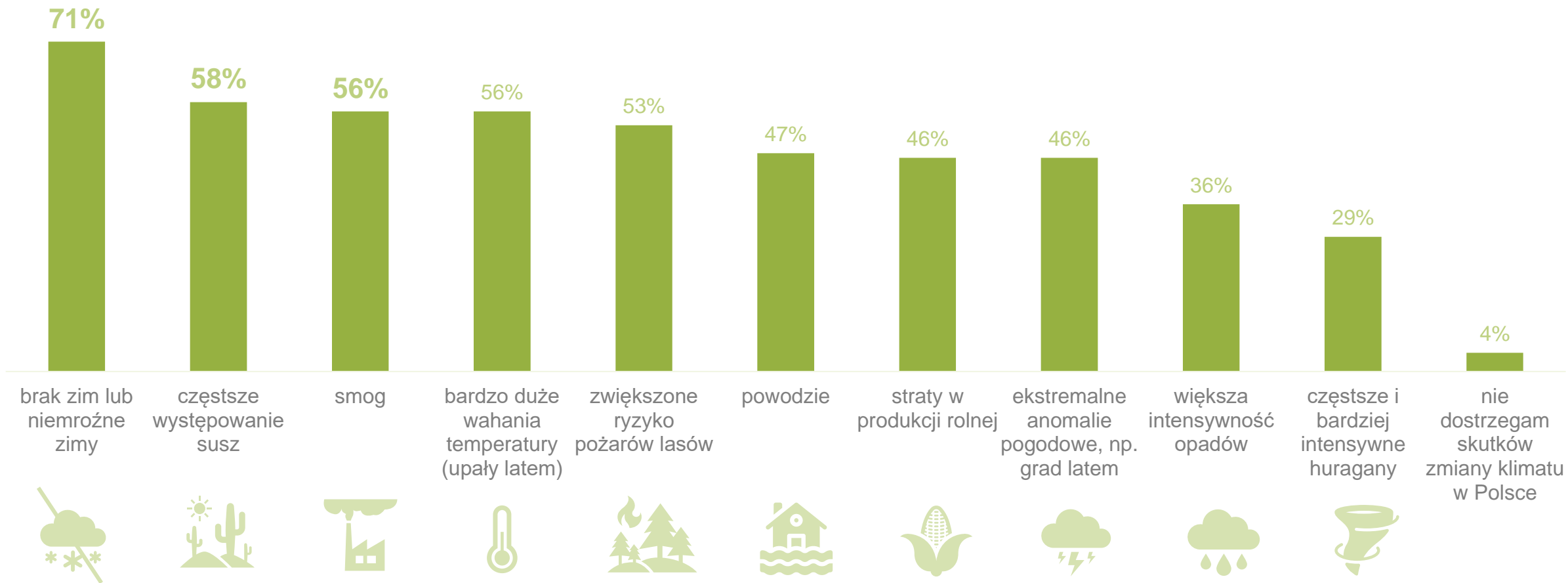

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P32. Jakie dostrzegasz skutki zmiany klimatu w Polsce? Pytanie wielokrotnego wyboru

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

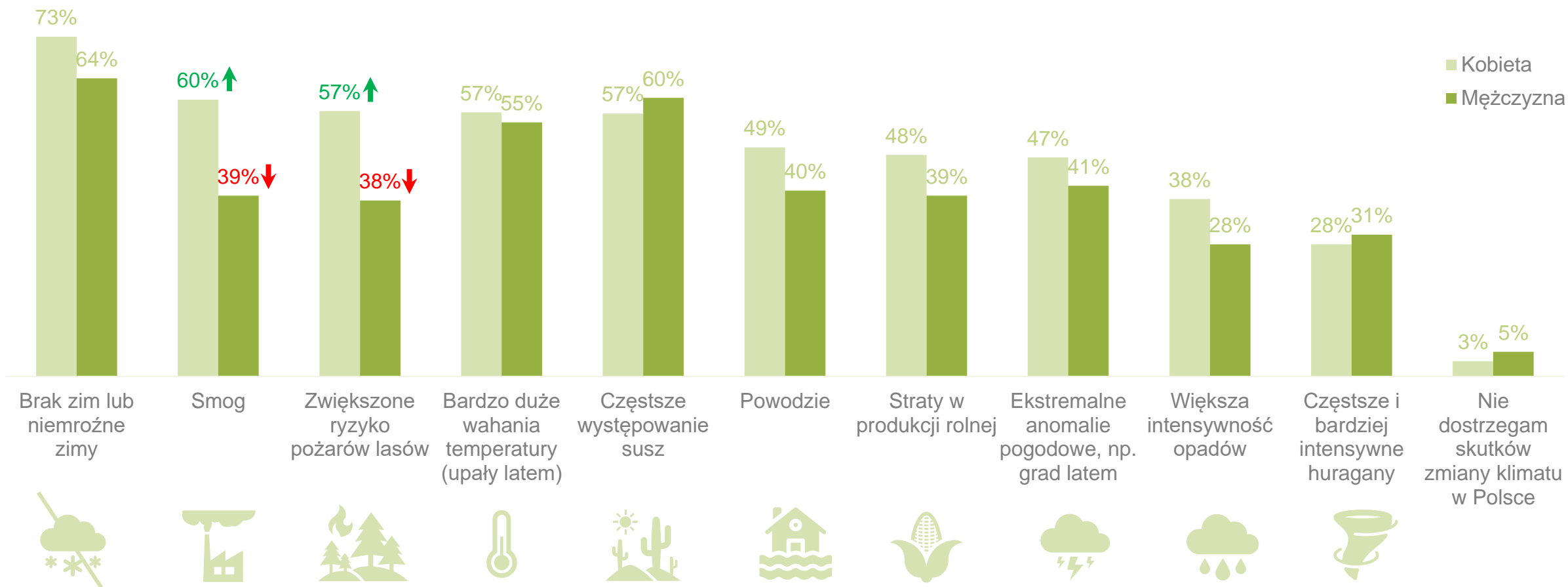

Odpowiadaj na globalne wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P32. Jakie dostrzegasz skutki zmiany klimatu w Polsce? Pytanie wielokrotnego wyboru

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj na globalne wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION AND AWARENESS RAISING
supporting global change

Skutki zmiany klimatu w Polsce

Do najczęściej wskazywanych skutków zmiany klimatu w Polsce należy brak zimy lub niemroźne zimy (71%), ponad połowa respondentów wskazała również na częstsze występowanie susz (58%), smog (56%) oraz bardzo duże wahania temperatury (56%). Jako najmniej dostrzegane skutki zmiany klimatu w Polsce wskazano na straty w produkcji rolnej i ekstremalne anomalie pogodowe (po 46%), większą intensywność opadów (36%) oraz częstsze i bardziej intensywne huragany (29%).

Zauważono pewne różnice występujące w odpowiedziach respondentów. Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni wskazują smog oraz zwiększone ryzyko pożarów lasów, jako jedne z wielu skutków zmiany klimatu w Polsce. Częstsze występowanie susz dostrzegają przede wszystkim osoby z wykształceniem średnim lub wyższym oraz osoby o dochodach na rękę (na jednego członka gospodarstwa domowego) między 1501 a 2500 zł. Ci ostatni znacznie częściej wymieniają również częstsze i bardziej intensywne huragany.

Warto również zwrócić uwagę na problem związany z tym, że jakość powietrza („smog”) i zmiana klimatu są często mylone przez młodych Polaków, a smog wskazywany jest jako jeden z wielu skutków zmiany klimatu.

„Mi się wydaje, że różne obszary Polski będą zagrożone trochę innymi problemami. Centralna Polska mówi się, że bardziej będzie zagrożona suszą, a północna i południowa bardziej powodziami, więc te problemy będą, tylko wydaje mi się, że zróżnicowane ze względu na lokalizację.” (21-35 lat)

„Wydaje mi się, że biorąc pod uwagę czas, który mamy, to jak najbardziej, bo to też będzie miało drastyczny wpływ na środowisko, przez co na nas, ogólnie to bardzo pogorszy dobrobyt wszystkich państwa, przez co pogorszy sytuację wszystkiego, że jakby gospodarka też jest ważna, to wszystko też jest ważne, ale będzie znacznie gorzej z gospodarką, jeżeli teraz nie powstrzymamy globalnego ocieplenia, że na to na długą metę ma wpływ na wszystkie dziedziny naszego życia.” (16-20 lat)

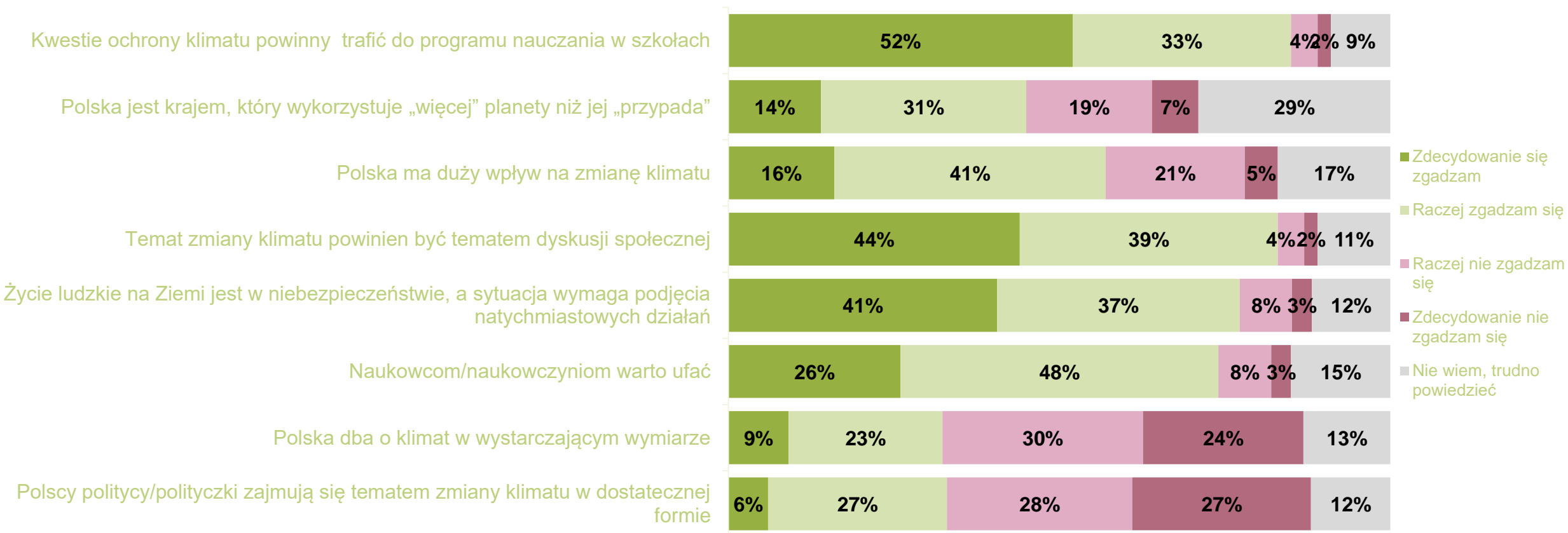
Reakcje na stwierdzenia w kontekście Polski i zmiany klimatu

Respondentom przedstawiono różne stwierdzenia w kontekście Polski i zmiany klimatu (pytanie P33). W stosunku do niektórych wykazano zdecydowaną zgodność, zaliczyć tutaj można: „Kwestie ochrony klimatu powinny trafić do programu nauczania w szkołach” (85% osób zdecydowanie się zgadza lub raczej się zgadza), „temat zmiany klimatu powinien być tematem do dyskusji społecznej (83% osób zdecydowanie się zgadza lub raczej się zgadza) oraz „życie ludzkie na Ziemi jest w niebezpieczeństwie, a sytuacja wymaga podjęcia natychmiastowych działań (78% osób zdecydowanie się zgadza lub raczej się zgadza). Również można wyróżnić grupę stwierdzeń, z którą respondenci się nie zgadzają, należą do nich: „Polska dba o klimat w wystarczającym wymiarze (54% osób zdecydowanie się nie zgadza lub raczej się nie zgadza), oraz „polscy politycy zajmują się tematem zmiany klimatu w dostatecznej formie (55% osób zdecydowanie się nie zgadza lub raczej się nie zgadza).

Odpowiedzi respondentów różnią się w zależności od cech społeczno-demograficznych. Ze stwierdzeniem „Polscy politycy/polityczki zajmują się tematem zmiany klimatu w dostatecznej formie” znacznie częściej zgadzają się mężczyźni niż kobiety. Zgadzają się oni również ze stwierdzeniem, że „Polska dba o klimat w wystarczającym wymiarze”. W szczególności osoby z wykształceniem średnim i pomaturalnym są zdania, że naukowcom/naukowniczym warto ufać. Stwierdzenie „Życie ludzkie na Ziemi jest w niebezpieczeństwie, a sytuacja wymaga podjęcia natychmiastowych działań” wybierane jest zdecydowanie częściej przez kobiety niż przez mężczyzn lub osoby o niebinarnej płci. Osoby z wykształceniem średnim i pomaturalnym są częściej zdania, że temat zmiany klimatu powinien być tematem dyskusji społecznej – z tym stwierdzeniem natomiast nie zgadzają się osoby z wykształceniem wyższym oraz podstawowym/gimnazjalnym. „Kwestie ochrony klimatu powinny trafić do programu nauczania w szkołach” – stwierdzenie to popierają przede wszystkim osoby młode w wieku od 13 do 26 lat, z wykształceniem średnim/pomaturalnym.

P33. Poniżej znajduje się kilka stwierdzeń. Oceń, w jakim stopniu zgadzasz się z nimi

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

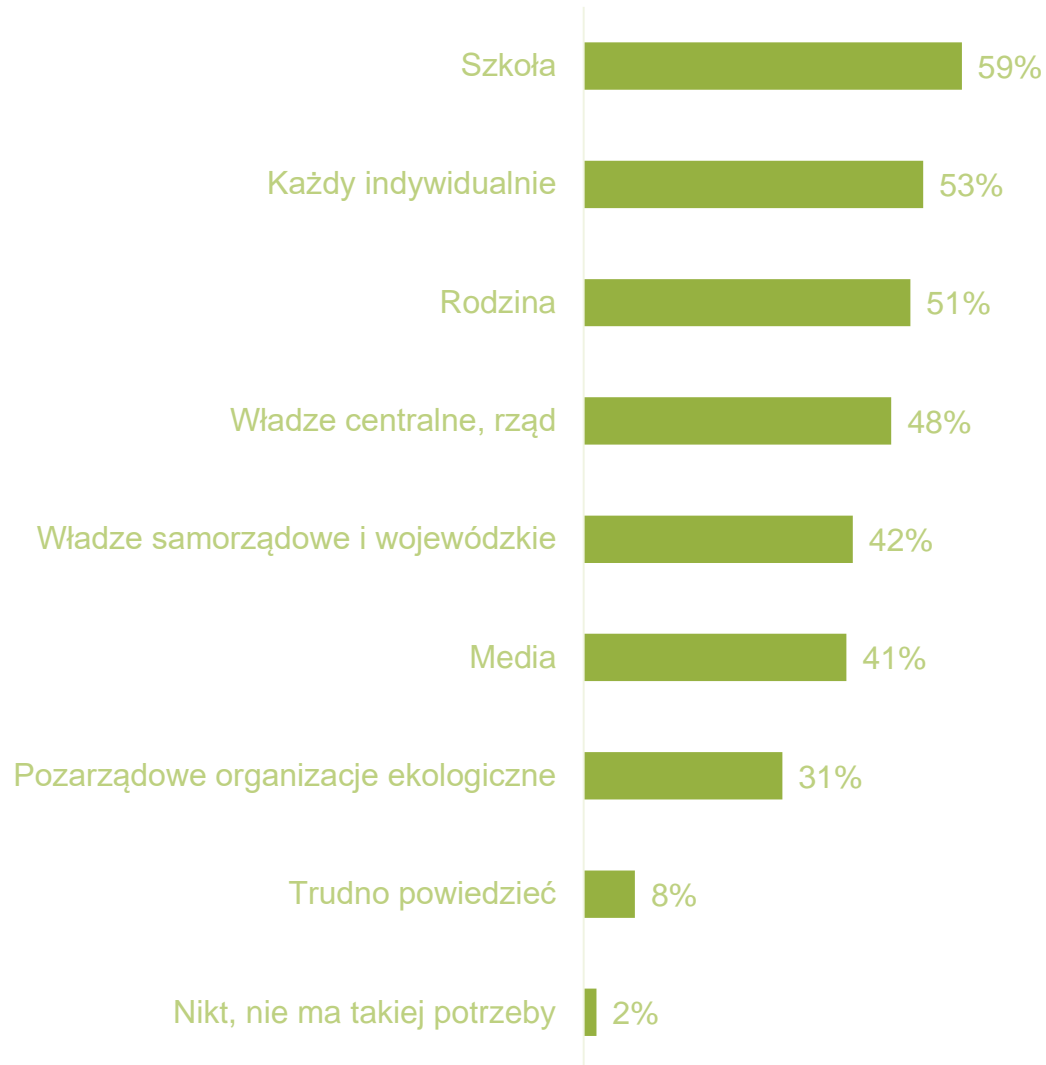
"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P34. Kto Twoim zdaniem przede wszystkim powinien dbać o kształtowanie postaw i zachowań ekologicznych społeczeństwa w Polsce?

Pytanie wielokrotnego wyboru

Według respondentów do osób oraz placówek, które powinny dbać o kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa w Polsce zdecydowanie należy **szkoła** (59%; odpowiedź najczęściej wybierana przez kobiety), **każdy indywidualnie** (53%) oraz **rodzina** (51%). Bez wątplenia można stwierdzić, że jest to najbliższe otoczenie, które najczęściej ma na nas największy wpływ. Mniejsze, ale równie wysokie uznanie respondentów skupiło się na władzach samorządowych i wojewódzkich (42%), mediach (41%) oraz pozarządowych organizacjach ekologicznych (31%).

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P35. Jakie Twoim zdaniem działania powinna podejmować Polska na rzecz klimatu?

Pytanie wielokrotnego wyboru

Do najczęściej wskazywanych działań, które Polska powinna podejmować na rzecz klimatu należy **wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii** (56%), następnie **edukacja ekologiczna** (49%) oraz **likwidacja źródeł emisji gazów** (48%; odpowiedź najczęściej wybierana przez osoby w wieku 13-20 lat). Natomiast znacznie niżej zostały ocenione zrównoważone gospodarowanie wodami (22%), adaptacja do zmiany klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (18%) oraz wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (16%).

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P36. A teraz pomyśl o środowisku naturalnym w Polsce. Które z poniższych zjawisk, jeśli którekolwiek, niepokoją Cię, kiedy myślisz o środowisku naturalnym [w Polsce]? Wybierz 3 najważniejsze.

Pytanie wielokrotnego wyboru

Najczęściej wskazywanym zjawiskiem, które powoduje niepokój badanego społeczeństwa jest duża ilość śmieci (46%), zanieczyszczenie powietrza (37%), zanieczyszczenie wód oraz wylesienie (po 30%), natomiast do najrzadziej wskazywanych należy chemia w rolnictwie (16%), brak edukacji z zakresu ochrony środowiska (15%) oraz gospodarka światowa i firmy nastawione na zysk (10%). Powyższe odpowiedzi nie różnicują się pod względem płci, wieku, czy innych cech społeczno-demograficznych, natomiast aspekt związany z wyginięciem zwierząt jest znacznie częściej wybierany przez kobiety niż osoby pozostałych płci.

JA I SZKOŁA

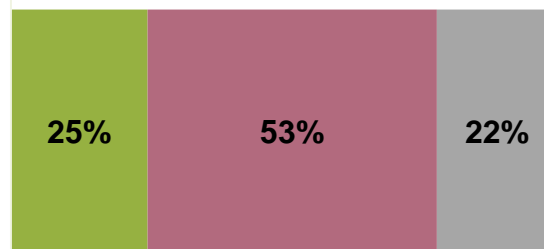
Działania podejmowane przez szkoły na rzecz ochrony klimatu. Wspieranie uczniów i uczennic w działaniach, posiadanie narzędzi i materiałów do nauczania o zmianie klimatu

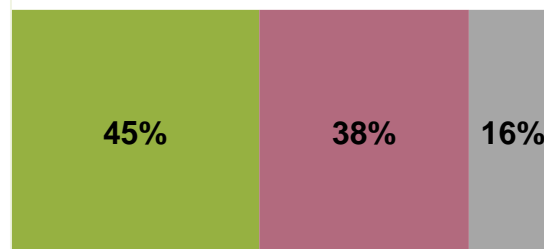
Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

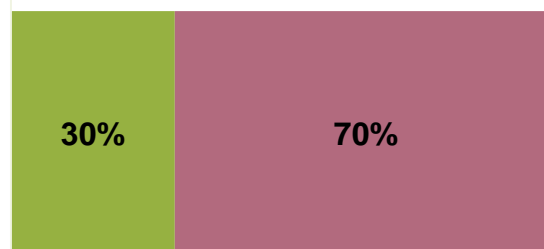
P37. Czy w Twojej szkole prowadzone są lekcje lub działania dotyczące zmiany klimatu?

P38. Czy Twoi nauczyciele/nauczycielki mówią o zmianie klimatu?

P39. Czy znasz działania Młodzieżowego Strajku Klimatycznego?

■ Tak ■ Nie ■ Nie wiem, trudno powiedzieć

Podstawa: osoby z przedziału wiekowego 13-20 lat, n=304

P40. Jakie to działania [MSK]?

Pytanie otwarte

Podstawa: osoby z przedziału wiekowego 13-20 lat, które deklarują znajomość działań Młodzieżowego Strajku Klimatycznego, n=89

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

Temat zmiany klimatu w szkole

Tematyka zmiany klimatu nie jest poruszana we wszystkich szkołach. Wiele osób twierdzi, że nie miało na zajęciach zagadnień związanych ze zmianą klimatu. Z kolei wśród osób, u których ten temat się pojawił, został przedstawiony w sposób książkowy, teoretyczny i niezbyt dokładnie.

30% respondentów odpowiedziało, że zna działania Młodzieżowego Strajku Klimatycznego, natomiast niecała połowa (45%) wskazała, że nauczyciele poruszają temat klimatu w szkole. Jednak tylko 25% osób zadeklarowało, że w szkole prowadzone są lekcje lub działania dotyczące zmiany klimatu.

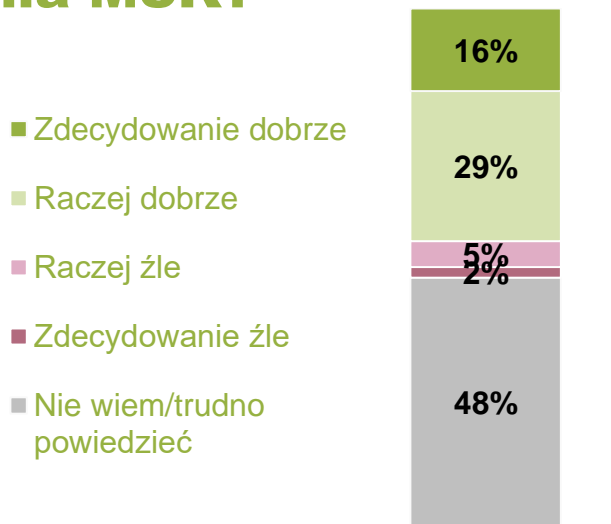
45% odpowiadających oceniło zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze działania Młodzieżowego Strajku Klimatycznego, natomiast 7% wykazuje niezadowolenie względem zakresu tych działań.

P41. Jak oceniasz działania MSK?

Podstawa: osoby z przedziału
wiekowego 13-20 lat, n=304

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

„W mojej szkole nic nie wspominali o zanieczyszczeniach, nie było w ogóle takiego tematu, nie było żadnych apeli, nic. Jedyne na lekcji wychowawczej z panią, tylko czasami coś wspomniała, może były 2 lekcje na ten temat i tyle.” (13-15 lat)

„Głównie sprowadza się do tego, że przykleili naklejki szanuj klimat, gaś światło. To jedyne, co zrobili w naszej szkole. To nic więcej. To się sprowadziło do tego, że dali naklejki i może był jeden apel, gdzie powiedzieli o takiej akcji.” (13-15 lat)

„Ja bym na przykład chciała, żeby na mojej uczelni były takie zajęcia właśnie dotyczące ekologii i w ogóle zmian klimatu. Tylko wołałabym, żeby to były takie zajęcia, które by dawały konkretne rozwiązania. Nie tylko określały problem.” (16-20 lat)

„To moim zdaniem głupiego robota, bo nie uważam, że strajk jest dobrym sposobem walki. Znam dużo osób, które były na tym strajku i o tym mówi, ale praktycznie nic nie wprowadza do życia [...] Często jest tak, że widzi się drzazgę w oku innych ludzi, którzy palą węglem, a nie widzi się belki w swoim oku, że się jeździ samochodem, ma się wielki dom, pali się w kominku i pije w butelkach i kupuje Pringlesy w puszkach itd.” (16-20 lat)

JA I ŚWIAT

Zbadanie poziomu rozumienia globalnych współzależności i globalnych aspektów zmiany klimatu; zmiana klimatu jako globalne wyzwanie

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

Zmiana klimatu na świecie

Młodzi Polacy są zgodni co do tego, że za zmianę klimatu odpowiedzialność ponoszą ludzie.

Zauważają, że z jednej strony ich działalność szkodzi środowisku, a z drugiej strony może wpłynąć na ograniczenie skutków zmiany klimatu.

Działalność człowieka prowadzi do rozwoju i postępu gospodarki i właśnie tym kierują się ludzie – dążeniem do zarabiania jak największej liczby pieniędzy, nie myśląc przy tym o konsekwencjach i wpływie tej działalności na środowisko. Zdaniem młodych Polaków, nawet poprzez takie codzienne czynności, jak częste jeżdżenie samochodem czy nadmierne zużywanie wody oraz nadmierne kupowanie dóbr można negatywnie wpływać na klimat. W przypadku konsumpcjonizmu winą obarcza się media – telewizję oraz Internet, które zasypują reklamami i zachęcają do kupowania ponad stan.

Polacy dostrzegają sens w podejmowaniu działań na rzecz środowiska przez pojedyncze jednostki, natomiast większego zaangażowania wymagają przede wszystkim od instytucji, rządów i dużych przedsiębiorstw.

Polacy dostrzegają negatywny wpływ krajów wysoko rozwiniętych na kraje biedniejsze. Sugerują, że biedniejsze kraje posiadają mniejszą świadomość ekologiczną i nie są wystarczająco dobrze wyedukowane. Doszukują się w tym w szczególności przyczyn finansowych – brak pieniędzy uniemożliwia zapewnienie odpowiedniej edukacji. Kolejnym powodem są inne, bardziej priorytetowe wyzwania stojące przed tymi krajami. Borykają się bowiem z wojnami i problemami natury społecznej – z głodem, ubóstwem.

„Wydaje mi się, że przez to, że ludzie właśnie często korzystają z samochodów, kupują nadmiar tych rzeczy - to wszystko właśnie wpływa na środowisko, na cały świat i dlatego to w sumie człowiek jest winien temu, co się dzieje na świecie tak naprawdę.” (16-20 lat)

„Największą władzę mają największe korporacje, największe rządy i po prostu my możemy na nie wywierać nacisk, ale to one są odpowiedzialne i to one powinny się tym zająć.” (16-20 lat)

„Polityk będzie miał większy wpływ niż jedna osoba. Nie może to znaczyć, że ta jedna osoba ma się nie starać.” (13-15 lat)

„Paradoks polega na tym, że potrafimy lecieć w kosmos, a duża część świata ciągle głoduje. I dla mnie to jest taki po prostu paradoks, że ciągle prowadzimy tą wojnę o zasoby a mniejszości ciągle są w tej najgorszej sytuacji.” (16-20 lat)

„Zachód próbuje siebie wybielić, że właśnie odchodzą od węgla, stawiają na odnawialne źródła energii, a tak naprawdę pompują to, co im zostaje, te swoje resztki zle pompują w kraje, które są biedniejsze.” (21-35 lat)

P42. Jakie są najważniejsze wyzwania globalne?

Pytanie wielokrotnego wyboru, max 4 odpowiedzi

Jako priorytetowe wyzwania globalne respondenci wskazali przede wszystkim **zmianę klimatu** (46%), następnie **głód/niedożywienie** (39%) oraz **epidemie** (38%). Jako potencjalnie mniej ważne wyzwanie wskazano cyber-przestępczość (10%), zrównoważony rozwój oraz odchodzenie od wartości tradycyjnych (po 6%).

Zauważono, że niektóre odpowiedzi respondentów różnicują się ze względu na płeć, wiek, wykształcenie czy dochód na rękę na jednego członka gospodarstwa domowego. Kobiety (26% w stosunku do 12% mężczyzn) znacznie częściej wśród wyzwań globalnych wskazują choroby cywilizacyjne, a młodzież grupy szkolnej (13-20 lat) – równość płci (20% w stosunku do 14% 21-26 lat i 5% 27-34 lat). Osoby z wykształceniem średnim/pomaturalnym istotnie częściej wybierają zanieczyszczenia środowiska (42% w stosunku do 26%/30%/28% - wykształcenie podstawowe/zasadnicze zawodowe/wyższe) jako jedno z najważniejszych wyzwań globalnych, a osoby z wyższym wykształceniem – choroby cywilizacyjne (38% w stosunku do 14%/19%/21% - wykształcenie podstawowe/zasadnicze zawodowe/średnie i pomaturalne). Osoby, których dochód na rękę (na jednego członka gospodarstwa domowego) wynosi powyżej 2501 zł, częściej wskazują problem dotyczący terroryzmu (39% w stosunku do 28%/22% - do 1500 zł, między 1501 a 2500 zł).

Istotne różnice w odpowiedziach znajdujemy również analizując osoby, które śledzą informacje dotyczące stanu i zmiany klimatu. Znacznie częściej niż pozostałe osoby (nie śledzące informacji), zauważają problem odchodzenia od wartości tradycyjnych, zanieczyszczenia środowiska oraz zmiany klimatu.

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P42. Jakie są najważniejsze wyzwania globalne?

Pytanie wielokrotnego wyboru, max 4 odpowiedzi

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj na globalne wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P43. Zaznacz, które wyzwania środowiskowe według Ciebie zagrażają nam najbardziej.

Szeregowanie odpowiedzi

Według respondentów do wyzwań środowiskowych, które stanowią największe zagrożenie należy **zmiana klimatu** (27%) oraz **katastrofa środowiskowa** (21%), natomiast do wyzwań o najmniejszym zagrożeniu można zaliczyć gospodarkę wodną oraz zanieczyszczenia i degradacja gleby (po 7%).

Mężczyźni częściej niż kobiety oraz osoby płci niebinarnej wskazują, że zmiana klimatu jest wyzwaniem środowiskowym, które zagraża nam najbardziej. Osoby w wieku 21-26 istotnie częściej wskazują zanieczyszczenie i degradację gleby.

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

P43. Zaznacz, które wyzwania środowiskowe według Ciebie zagrażają nam najbardziej.

Szeregowanie odpowiedzi

Podstawa: wszyscy respondenci, N=466

Odpowiadaj na globalne wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

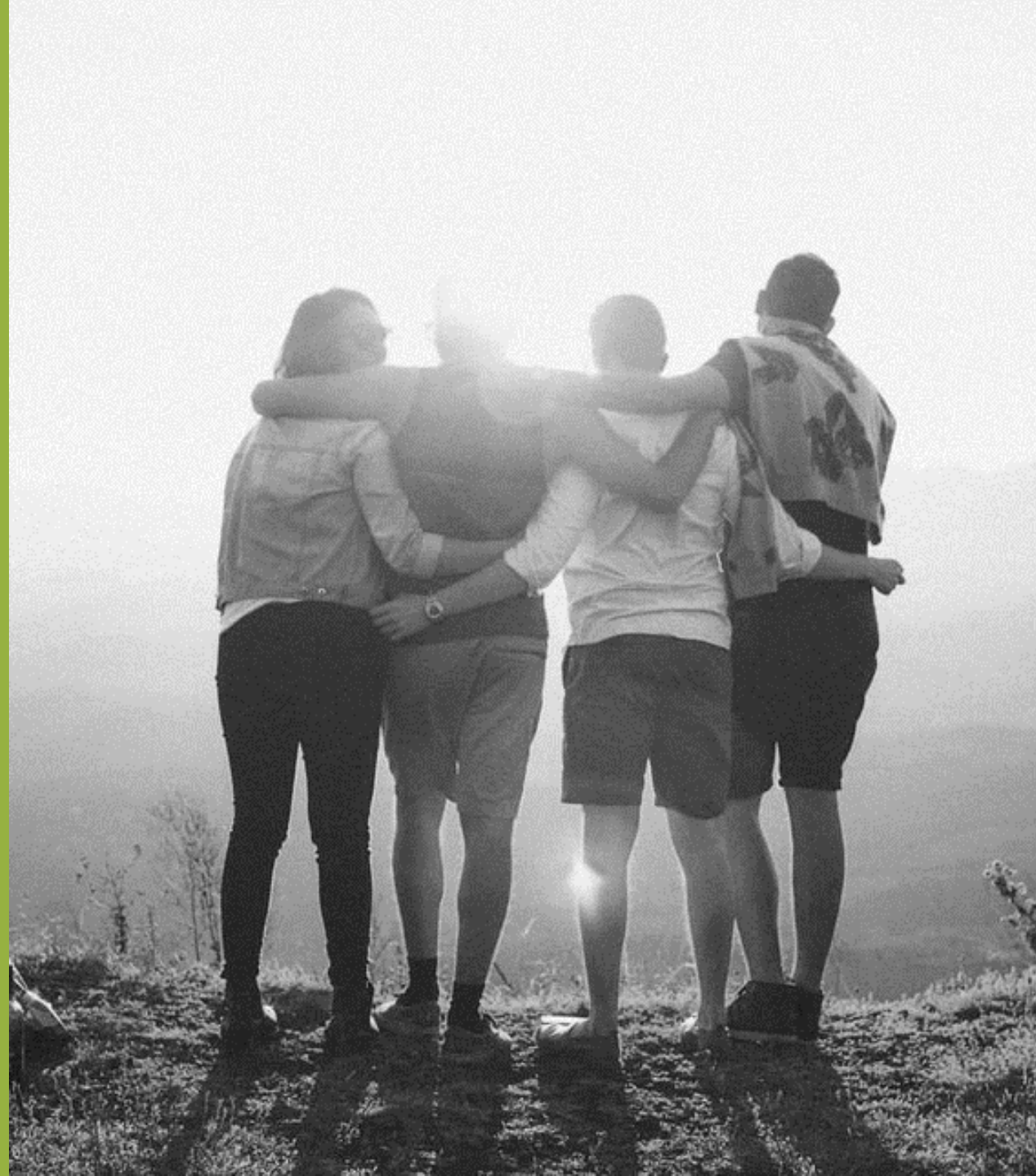

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

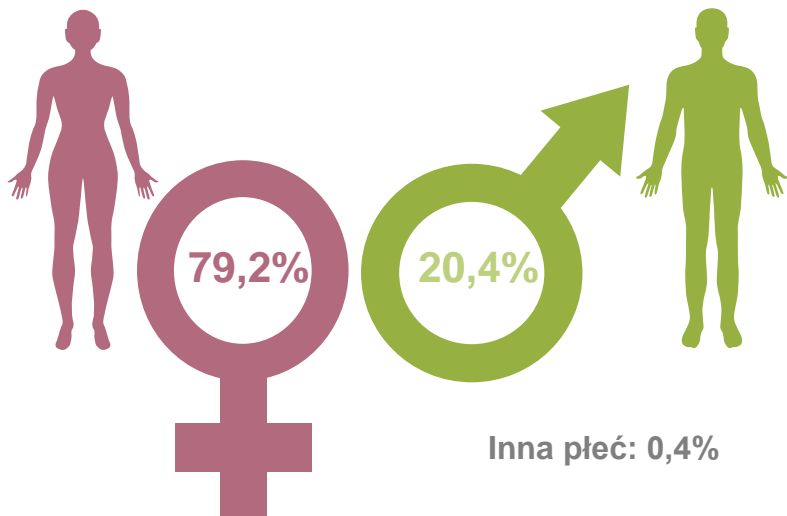
METRYCZKA

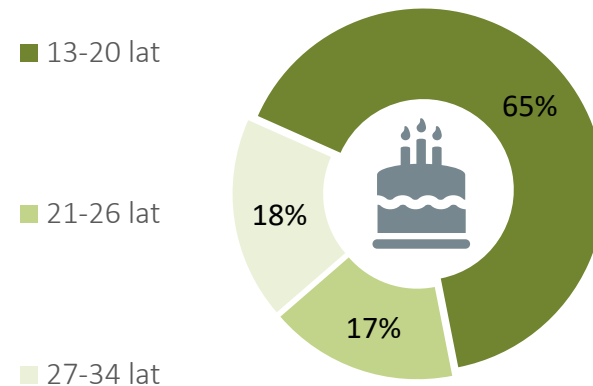
Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

PŁEĆ

WIEK

WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI

27%

wieś

14%

miasto
do 20 tys.
mieszkańców

24%

miasto od 20 do
99 tys.
mieszkańców

21%

miasto od 100 do
500 tys.
mieszkańców

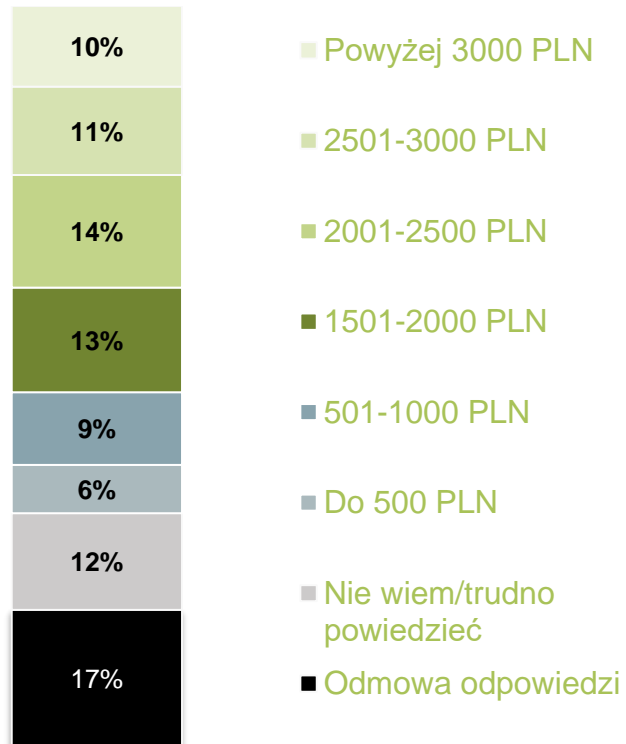
15%

miasto powyżej
500 tys.
mieszkańców

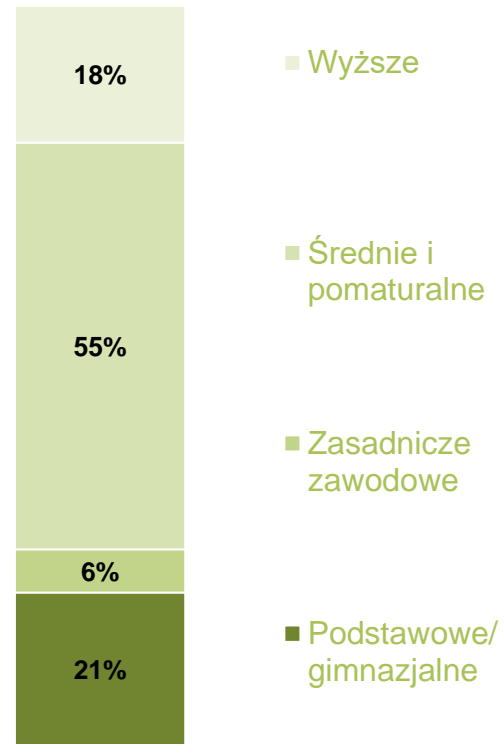

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

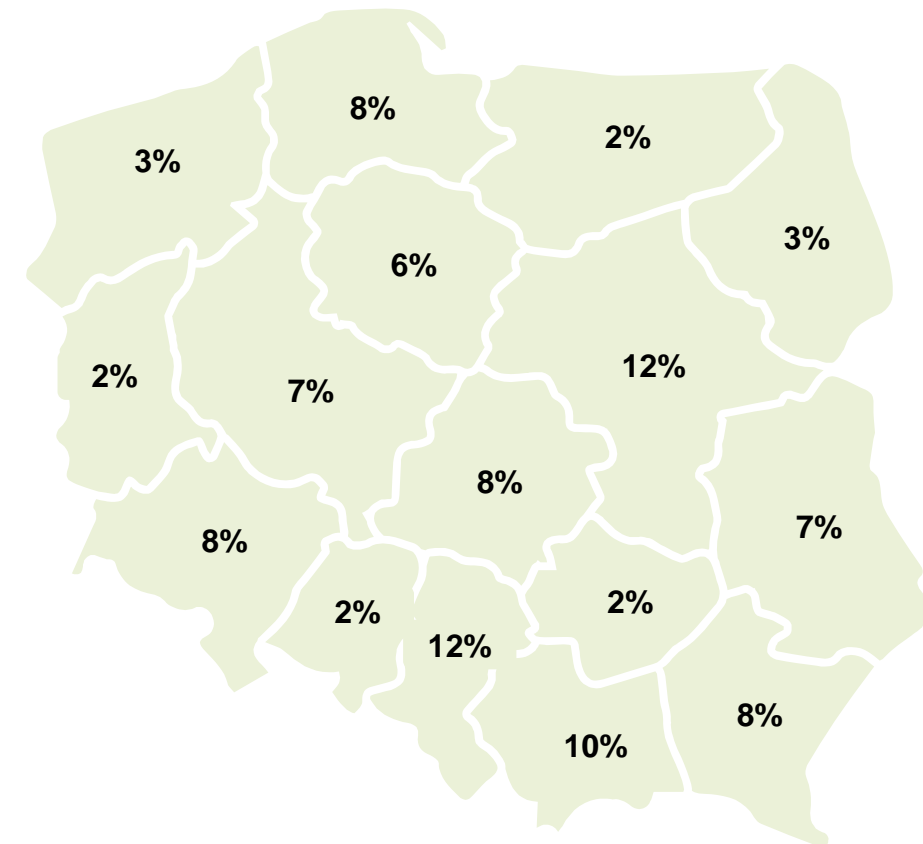
MIESIĘCZNE DOCHODY NETTO NA OSOBĘ

WYKSZTAŁCENIE

WOJEWÓDZTWO

Dziękujemy za uwagę!

**Fundacja Centrum
Edukacji Obywatelskiej**

ul. Noakowskiego 10
00-666 Warszawa

www.ceo.org.pl
www.blog.ceo.org.pl

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

"1Planet4All - Razem dla klimatu"

DANA E

Kontakt

DANA E Sp. z o.o.

ul. Gen. Tadeusza Bora - Komorowskiego 19B
80-377 Gdańsk

www.danae.com.pl

Paulina Białek

tel. +48 537 089 195

e-mail: p.bialek@danae.com.pl

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change